

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2023. május 10.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés éri, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
---

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
---

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozhoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.
---

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozhoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

<p>1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.</p>
--

<p>0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.</p>
--

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Antikvitás kultúrája (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Leírások	Helyszín sorszáma
a) Fellegvárát, az Akropoliszt a demokrácia virágkorában építették újjá.	4.
b) Pheidiasz híres Zeusz-szobra itt állt egy szentélyben.	3.
c) A görög hitvilág szerint ezen a hegyen volt a legfőbb istenek lakóhelye.	2.
d) Egy híres világítótorony és könyvtár is megtalálható volt ebben a városban.	7.
e) Egy birodalom központja volt, itt épült az ókori világ legnagyobb amfiteátruma.	1.
f) Összgörög sportversenyeket rendeztek itt négyévente.	3.
g) Itt állt annak az istennőnek a nagy méretű temploma, akiről a poliszot elnevezték.	4.
h) Tudatos várostervezéssel létrehozott, Nagy Sándor által alapított hellenisztikus város.	7.

2. Szerzetesrendek (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a)

Rend	bencés		ferences	
Forrás betűjele	C	D	A	E

A C)–D), illetve az A)–E) válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.

b) polgár(ok) / polgárság (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*)

c) Pannonhalma / Szent Márton-hegy

3. Magyarország középkori gazdasága (Összesen 4 pont.)

a) 3., 4., 7. (Elemenként 0,5 pont.)

b) Bécset elkerülő / Csehországba vezető kereskedelmi utat jelöltek ki. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)

c) arany / nemesfém (0,5 pont)

d) Magyarország exportja főleg nyersanyagokból / bányakincsekből / élelmiszerekből állt. / Magyarország elsősorban iparcikkeket importált. / Magyarország a fejlettebb nyugati területek felé jellemzően nyersanyagokat, míg a fejletlenebb keleti területek felé iparcikkeket exportált. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (*Nem fogadható el az a válasz, amely egy-egy árucikket nevez meg.*) (1 pont)

4. Földrajzi felfedezések (Összesen 4 pont.)

a) 2. (0,5 pont)

b) 1. (0,5 pont)

c) Gazdasági vetélytársa támadt Velencének. / A portugálok olcsóbban / az Oszmán Birodalom megkerülésével hozták be az ázsiai luxuscikkeket. / A kereskedelem súlypontja Földközi-tengerről áthelyeződött az Atlanti-óceánra. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)

d) 3. (0,5 pont)

e) 2. (0,5 pont)

f) A holland iparcikkeknek piacot biztosított. / A hollandok részesültek a gyarmatosítás előnyeiből. / Az amerikai nemesfémeket a spanyolok a holland kereskedőknél költötték el. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

5. Magyarország 18. századi történelme (Összesen 4 pont.)

a) 2. (0,5 pont)

b) 1. (0,5 pont)

c) 3. (0,5 pont)

d) 3. (0,5 pont)

e) Jobbágyfelkelés / parasztmozgalmak (kitörésére). (Elfogadható még: A földesúri visszaélésekre.) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

f) Mert felvilágosult abszolutista politikát folytatott. / Mert a magyar nemesség elutasította / az országgyűlés nem tárgyalta. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

6. Ipari forradalom társadalmi hatásai (Összesen 4 pont.)

a) 18. / XVIII. (0,5 pont)

b) A javuló egészségügyi ellátás / élelemellátás / higiéniai viszonyok miatt csökkent a halálozás. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

c) 3. (0,5 pont)

d) 2. (0,5 pont)

e) 2. (0,5 pont)

f) Kivándorlás Amerikába / a gyarmatokra; vagy városba történő vándorlás. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

7. Áprilisi törvények (Összesen 4 pont.)

a) Pozsony (0,5 pont)

b) Pest (Elfogadható még: Pest-Buda.) (0,5 pont)

c) (köz)nemesség / (köz)nemesek / kisenemesség / kisenemesek (Elfogadható még: elszegényedett nemesek.) (0,5 pont)

d) Mert a (köz)nemesség a meglévő választójogát nem akarta elveszíteni. / Mert a (köz)nemesség hozta meg a törvényt. / A nemesség volt a politizáló réteg. / A nemesség támogatása fontos volt a kormánynak. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

e) 4. (0,5 pont)

f) A rendi országgyűlést felváltotta a(z) népképviselői országgyűlés. (Elemenként 0,5 pont.)

8. Sztálini gazdaságpolitika (Összesen 4 pont.)

Állítás	Csak A) és B)	Csak A) és C)	Csak B) és C)	Mind- három
a) Szorgalmazza az eddigieknél gyorsabb termelést.		X		
b) Utal a tervgazdálkodásra.			X	
c) Utal az ellenségekkel való küzdelemre.				X
d) A szovjet iparosítás eredményét mutatja.			X	

(Elemenként 0,5 pont.)

e) 2. (0,5 pont)

f) kapitalizmus / kapitalista gazdaság / tőkés gazdaság / piacgazdaság (0,5 pont)

g) A gépesítéstől a termelősövetkezetek / kolhozok hatékonyabb termelését remélték. / Felakarták gyorsítani a kollektivizálást. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, amennyiben tartalmaz utalást a kollektivizálásra.) (1 pont)

9. A trianoni béke hatásai (Összesen 4 pont.)

a) 2., 5. (Elemenként 0,5 pont.)

b) A hadkötelezettség / kötelező sorozás tilalma. / A hadsereg létszámának / A haderő korlátozása. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

c) Kárpát-medence (0,5 pont)

d) A revízióra / a trianoni béke felülvizsgálatára irányuló törekvés. / Az, hogy kimutassák a trianoni béke igazságtalanságát. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

e) Klebelsberg Kunó / Kuno (0,5 pont)

10. A globális világgazdaság ellentmondásai (Összesen 4 pont.)

Állítás: A vállalat...	Sorszám
a) letelepedése érdekében a térség komoly infrastrukturális fejlesztéseket kapott.	3.
b) megjelenése hozzájárul ahhoz, hogy a magyar állam szociális ellátás címén kifizetett költségei csökkenjenek.	5.
c) helyi cégeknek, vállalkozásoknak adhat megrendelést – ezzel hozzájárulva a környékbeliek megélhetéséhez.	1. 7.
d) működésével növekednek a központi költségvetés bevételei.	6.
e) nem csak közvetlen ipari tevékenységet valósít meg, hanem ezzel kapcsolatban oktatási beruházást is végrehajt.	4.

A c) feladatrésznél a helyes válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók. (Elemenként 0,5 pont.)

f) A magyar állam nagy összegű támogatást kénytelen fizetni a vállalat letelepedése érdekében. / A vegyipari üzem komoly környezeti terhelést okozhat. / A cég viszonylag alacsony munkabérekkel fizethet. / Gazdasági versenytársa lehet más hazai vállalatoknak. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

11. Magyarország szovjetizálása (Összesen 8 pont.)

a)

1.	2.	3.	4.
D	A	B	C

 (Helyes sorrend 1 pont.)

Állítás	Plakát / röplap betűjele
b) A munkásság és a parasztság egységét hirdeti.	B C
c) Nemzeti követelést jelenít meg.	A
d) A népköztársaság kikiáltásakor keletkezett.	C
e) Választási kampánnyal összefüggésben keletkezett.	A D

A b) és e) feladatrészeknél a helyes válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók. (Elemenként 0,5 pont.)

f) A röplap a szovjet megszállásra utal, amitől meg kívánja szabadítani az országot. / (A röplap megszövegezője fél attól (mivel nincs még békeszerződés), hogy felosztják az országot a szláv szomszédok között. (A válasz más megfogalmazásban elfogadható.) (1 pont)

---

g) Minden olyan személy elnevezése, aki elutasította a kommunista ideológiát. / A Horthy-korszak visszaállítására törekvők. / Ilyen társadalmi csoport lehetett például a polgárság / tőkésék / egyháziak / nemesség / módos parasztság. *(A válasz más megfogalmazásban elfogadható.)* (1 pont)

h) 3. (0,5 pont)

i) 1. (0,5 pont)

j) A szovjet befolyás / szovjet hadsereg jelenléte / SZEB kényszerítette ki a többpárti kormányzást. / A kisgazdák egyedül nem vállalhették a kormányzást. / A pártok az újjáépítés érdekében megegyeztek a koalíciós kormányzásban. *(A válasz más megfogalmazásban elfogadható.)* (1 pont)

12. Állam gazdasági szerepe (Összesen 3 pont.)

a) 3. (0,5 pont)

b) 2. (0,5 pont)

c) A keresletet / a termelést növelő / gazdaságélénkítő / támogatások folyósítása. / Adókedvezmények biztosítása. / Állami beruházások fokozása. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

d) Megszorító intézkedések bevezetése. / Újabb vagy magasabb adók kivetése. / Állami alkalmazottak elbocsátása. / Állami vállalatok privatizálása. / Állami juttatások csökkentése. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Reformáció

(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a reformáció kibontakozásának okait és a sikerét elősegítő tényezőit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a reformáció kezdete / Luther fellépése 1517-ben történt, és említi a téma valamely térbeli vonatkozását (pl. Róma a pápa székhelye, a reformáció a Német-római Császárságban kezdődött / Wittenbergből indult ki, Wormsban ítélték el Luthert).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. reformáció, pápa, búcsúcédula, reneszánsz.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az egyház maga is kereste a megújulás lehetőségét; a hívek személyesebb / külsőségektől mentes vallásgyakorlást akartak; feleslegesnek tartották a zarándoklatokat / ereklyéket / búcsúkat; a krisztusi elvekhez való visszatérést követelték), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az egyház nem a tanításokat, hanem a szervezeti működést akarta megreformálni; a hívők lelki megújulást akartak; a hívők nyitottak voltak az új tanokra; a humanizmus jól előkészítette a személyes vallásgyakorlás igényét; a polgárosodás is hozzájárult az új vallási igények megjelenéséhez).	0–3
	F2 Rögzíti a térkép alapján, hogy a Német-római Birodalom szétagolt volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a fejedelmek szemben álltak a Habsburg császárral; a birodalomban nem volt belső béke; a császárnak együtt kellett működnie a birodalmi gyűléssel / fejedelmekkel; a fejedelmek lettek Luther fő támogatói; a reformáció támogatása / terjedése gyengítette a császári hatalmat).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy tényt a búcsúcédulákkal kapcsolatban (pl. egyházi vezetők árusították a búcsúcédulákat; a búcsúcédulák árusítása igen jövedelmező volt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megmagyarázza a búcsúcédula fogalmát, a pápa részben a Szent Péter-bazilika építésére gyűjtötte a pénzt; a búcsúcédulák visszaélésekre adtak lehetőséget; egyházi tisztségek megvásárlását törlesztették a befolyt összegből; Luther szerint a bűnt csak Isten bocsáthatja meg; Luther kritizálta az egyházat a vagyona miatt).	0–3
	E2 Rögzíti a reformáció kibontakozásának egy további – forrásokban nem szereplő – tényezőjét (pl. megjelent a könyvnyomtatás; a pápai tekintély hanyatlott; Luther lefordította a Bibliát / Luther egyházszervező tevékenysége / az egyházi dokumentumok / a Biblia korábbi fordításai is kritika tárgyát képezték; a papság életvitelét / műveletlenségét kritizálták), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. szélesebb körhöz jutottak el a teológiai viták; a pápák inkább világi fejedelemként viselkedtek; Luthert a választófejedelmek védelmükbe vették; a humanista	0–3

	tudósok több hamisítást / rossz fordítást is bizonyítottak; a papok képzése valóban hiányos volt).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Világgazdasági válság (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a világgazdasági válság okait és gazdasági következményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma egy időbeli elemét (1929-ben robbant ki a válság, a válság mélypontja 1932-ben volt), és rögzíti, hogy New Yorkból / az Amerikai Egyesült Államokból indult ki.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. tőzsde, túltermelés, munkanélküliség, hitel / bank / külkereskedelem.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. nagyon sok hitelt vettek fel a vállalatok / a magánemberek a válság előtt; a válság kitörésétől töredékére esett a hitelek mennyisége; a válság után sem érte el a hitelek mennyisége a korábbi szintet), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az amerikai gazdasági növekedés a kedvező hitelekre alapult; számos bank csődbe ment; a válság hatására nem tudták visszafizetni a hiteleket; az amerikai hitelek miatt terjedt szét a válság a világban).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. a tőzsdeindex a válság elején nagymértékben zuhant; a tőzsdeindex esése több évig eltartott; a részvények árfolyama csökkent), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a válság a tőzsde összeomlásával kezdődött; a tőzsdék működését alig szabályozták; a részvények túlárzottakká váltak / kipukkadt a tőzsdei buborék; a vállalatok nyeresége csökkent; eltűntek a megtakarítások; nem jutottak hitelhez a vállalatok; a pánik miatt tovább csökkentek a részvényárfolyamok; a kisbefektetők részvényekben tartott vagyona elveszett).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy túltermelési válság bontakozott ki, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az amerikai ipar teljesítménye a háborút követően sem csökkent; az európai / gyarmati termelés megindulása csökkentette az amerikai áruk piacát; a fogyasztás növekedése nem tartott lépést a termeléssel; a fogyasztás visszaesése növelte a válságot).	0–3
	E2 Rögzíti a világgazdasági válság egy további következményét (pl. a munkanélküliség ugrásszerű növekedése; a védővámok megjelenése; piacok beszűkülése / export csökkenése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. összeomlott a	0–3

	nemzetközi kereskedelem; tovább csökkent a fogyasztás; a gyarmat-tartó országok könnyebben átvészelték a válságot).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. I. (Szent) László uralkodása

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően I. (Szent) László uralkodását mutatja be, és rávilágít annak jelentőségére. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy I. (Szent) László 1077 és 1095 között uralkodott.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Horvátországba vonult be seregével, Zágrábban püspökséget alapított, Váradra / Bácsra püspökséget helyezett át, a szentté avatások Székesfehérváron történtek, Váradon temették el, a „kóborlás” az ország peremterületein volt a legjellemzőbb, a kunok kelet felől érkeztek).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. hatalom, törvény, keresztény(ség), hadjárat.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kun, pápa, püspökség / egyházmegye, magántulajdon	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. László és Salamon között trónviszály dúlt; Salamon a kunokkal szövetségben László ellen; László legyőzte Salamont és a kunokat), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Salamon törvényesen megkoronázott király volt; Salamont a német-római császár is támogatta; Lászlót a pápa támogatta / elismerte magyar királynak; a konfliktus Salamon halálával ért véget; Lászlónak a pogány kunok feletti győzelme a mondavilágban is megjelenik / erősítette kultuszát).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. László engedélyezte házasságuk fenntartását a már nős papoknak; a pápától kért tanácsot a papok házassága ügyében), és megállapítja, hogy ekkoriban vezették be a cölibátust a katolikus egyházban.	0–3
	F3 Rögzíti, hogy László szentté avatta I. Istvánt (továbbá Imre herceget és Gellért püspököt is), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ennek fontos szerepe volt hatalma megszilárdításában; ezzel is jelezte, hogy István politikáját kívánja folytatni).	0–3
	F4 Rögzíti Horvátország megszerzésének valamely körülményét (pl. az utolsó horvát király örökös nélkül halt meg; László a rokoni kapcsolatra hivatkozva tartott igényt a horvát trónra; Horvátországba hadjáratot vezetett), és tesz egy érdemi megállapítást	0–3

	erre vonatkozóan (pl. László ekkor egy újabb püspökséget alapított; szembe került a pápával / Velencével; később perszonálunió jött létre Magyarország és Horvátország között).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy tényt László uralkodásának előzményeire vonatkozóan (pl. pogánylázadások törtek ki; trónviszályok zajlottak; a Német-római Császárság megpróbálta hűbéresévé tenni Magyarországot), <i>vagy</i> rögzít egy tényt László kultuszával kapcsolatban (pl. mondák őrzik emlékét; a krónikák elfogultak személyével kapcsolatban; szentté avatták, lovagkirálynak tartották), és megállapítja, hogy László megszilárdította az I. István által kialakított új rendet / az önálló, keresztény magyar államot.	0–3
	E2 Rögzíti, hogy László a törvényeivel védte a magántulajdont, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. szigorúan büntette a lopást; egyúttal a kóborlók ellen is fellépett; a kóborlás / a vagyoni különbségek növekedése miatt vált ez szükségessé).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy László politikája a kereszténység megszilárdítását is szolgálta, és alátámasztja ezt legalább két – a forrásokban nem szereplő – példával (pl. törvényeiben előírta a misék látogatását / a bűjtölést; meghatározta az egyházi ünnepeket; tiltotta a pogány kultuszokat; büntette a jellemzően pogány kóborlókat; előírta a templom köré temetkezést; új püspöki központokat / kolostorokat alapított).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. A Bethlen-féle konszolidáció

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Bethlen-féle politikai és gazdasági konszolidáció intézkedéseit és indoklását mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy Bethlen István 1921–1931 között volt miniszterelnök.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. az ország területe a trianoni béke következtében jelentősen csökkent; a bányavidékek jelentős része az utódállamokhoz került; Magyarország a Népszövetség tagja lett).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. konszolidáció, (korlátozott) parlamentarizmus, kommunizmus / munkásmozgalom / Tanácsköztársaság, (gazdasági) szerkezetváltás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. nyílt / titkos szavazás, pengő, Magyar Nemzeti Bank, népszövetségi kölcsön.	0–2

	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy az Egységes Párt / a kormánypártok többséget szereztek a választásokon, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kormánypárt gyakorlatilag leválthatatlan volt; az Egységes Párt a KNEP és a Kisgazdapárt tagjaiból jött létre; az MSZDP a Bethlen–Peyer-paktum értelmében működhetett).	0–3
	F2 Rögzíti a szöveg valamely érvét a nyílt szavazás mellett (pl. a választónak felelősséget kell vállalnia; így korlátozható a szélsőségek térnyerése; kis településeken a politikai hovatartozás nem tartható titokban), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nyílt szavazás elősegítette a kormánypárt győzelmét; a nyílt szavazás ekkor elavultnak minősült; a törvény egyéb korlátozásokat is tartalmazott – életkor, iskolázottság, lakóhely, nem; a nagyvárosokban titkos szavazás volt).	0–3
	F3 Rögzíti a népszövetségi kölcsön egy lényeges feltételét a szöveg alapján (pl. a jóvátétel fizetése; más kölcsön felvételének tilalma; az infláció tilalma; a magyar költségvetés ellenőrzése; bizonyos állami jövedelmek lekötése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kölcsön tette lehetővé a magyar gazdaság fejlődését / a költségvetés egyensúlyát; a kölcsön további feltétele volt a politikai konszolidáció / a trianoni határok elismerése) <i>vagy</i> megnevezi a kölcsön felhasználásának egy területét.	0–3
	F4 Rögzíti, hogy a Magyar Nemzeti Bank alapításának célja az infláció megszüntetése / a pénz értékállósága volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. új pénzt vezettek be, ez volt a pengő; az MNB a kormánytól függetlenül működött; az MNB megalapítása a népszövetségi kölcsön feltétele / eredménye volt).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma- központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Bethlen korlátozott parlamentarizmust hozott létre, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a forradalmak / Tanácsköztársaság tapasztalata motiválta; meg akart akadályozni minden további forradalmat; vissza kívánta szorítani a munkásmozgalmat / paraszti követeléseket; nem tartotta érettnak a magyar társadalmat a – nyugati típusú – demokráciára; meg akarta őrizni a hagyományos magyar vezető réteg uralmát; ezzel megakadályozható volt a szélsőséges erők hatalomra jutása).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a gazdasági konszolidáció lényege a szerkezetváltás volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a trianoni béke / a Monarchia felbomlása / a forradalmak / a háború miatt tűnt szükségesnek; a magyar nehézipar elvesztette nyersanyagbázisa / piaca jelentős részét; a magyar mezőgazdaság elvesztette piaca jelentős részét; a könnyűipar / az infrastruktúra / a turizmus fejlesztése / az import csökkentése volt a cél).	0–3

	E3 Rögzíti a politikai vagy a gazdasági konszolidáció még egy jelentős elemét (pl. az Egységes Párt megalakítása; a Bethlen–Peyer-paktum; a felsőház helyreállítása; a Habsburg-ház trónfosztása; infrastruktúra fejlesztése – vasútvillamosítás, csepeli kikötő; mezőgazdaság gépesítése; textilipar kiépítése; villamosenergia-termelés növelése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a KNEP és a Kisgazdapárt egyesítésével jött létre; korlátozták a sztrájkjogot / a tüntetéseket / a szakszervezetek működését az állami alkalmazottak között; kinevezett / delegált tagokkal bővült a felsőház; király nélküli királyság volt / Horthy maradt a kormányzó az egész korszakban; az exportlehetőségeket igyekeztek bővíteni; versenyképesebbé akarták tenni a mezőgazdaságot; csökkenteni akarták az importot; modernizálták a gazdaságot).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. Németország területi változásai

(komplex – korszakokon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja Németország területi változásait és azok okait a Német Császárság születésétől a kétpólusú világ felbomlásáig a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább egy, a témához kapcsolódó lényegi évszámot 1945 előtt (pl. a Német Császárság létrejötte: 1871, versailles-i béke: 1919, Anschluss: 1938, müncheni konferencia: 1938, szovjet–német megnemtámadási egyezmény / a Molotov–Ribbentrop-paktum aláírása: 1939. augusztus 23., második világháború: 1939–1945), és rögzít egy a témához kapcsolódó lényegi évszámot 1945 után (pl. NSZK / NDK létrejötte: 1949, berlini fal megépítése: 1961, berlini fal leomlása: 1989).	0–2
	T2 Rögzít legalább két lényegi térbeli elemet (pl. Poroszország volt a német egység kiindulópontja, megnevez egy, a versailles-i békeben Németországtól elcsatolt területet; megnevez egy Hitler által visszacsatolt területet; Hitler nyugatra / keletre is terjeszkedett, megnevez egy elveszített német területet a második világháború után, nyugati megszállási zónákból lett az NSZK, a keleti megszállási zónából lett az NDK, Berlin a keleti zónában feküdt).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. birodalom, nacionalizmus / nemzetállam, világháború / békeszerződés, kétpólusú világ / hidegháború.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. Anschluss, élettér, nemzetiszocializmus, berlini fal.	0–2

	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tényt a karikatúra alapján (pl. a békeszerződés célja Németország végleges meggyengítése volt, az antant nem folytatott valódi tárgyalásokat a németekkel), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a békeszerződés elcsatolta Elzászt / Lotaringiát; a Saar-vidék népszövetségi ellenőrzés alá került; jelentős területeket adtak át keleten az újjászülető Lengyelországnak; gyarmatain az antant osztozott).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy Németország és a Szovjetunió felosztotta Lengyelországot, és ezzel kapcsolatosan érdemi megállapítást tesz (pl. a második világháború Lengyelország megtámadásával / az egyezmény megvalósításával vette kezdetét; Hitler általa elkerülte a kétfrontos háború veszélyét; újabb németlakta területek megszerzésére nyílt így lehetősége; Németország megszállta Lengyelország nyugati felét).	0–3
	F3 Rögzíti a térkép alapján Németország terjeszkedését, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Hitler birodalma a versailles-i béke előtti Németország területét is meghaladta; a terjeszkedésre a német nép egyesítésének vágya szolgált ürügyként; a nem német többségű területeket nem tagozta be teljesen a birodalomba; a hódítások ideológiai alapját az élettérelmélet adta; a második világháború alatt Németország Európa jelentős részét katonailag megszállta).	0–3
	F4 Rögzíti a térkép egy lényegi elemét (pl. Németország keleti területeit Lengyelországhoz csatolták; a Németországtól még a Szovjetunió is nyert területet; a nyugati határok jelentősen nem módosultak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. nem rendezte békeszerződés a német kérdést; a szovjetek megszállás alatt tartották teljes Kelet-Németországot; Németország többi része – négyhatalmi – katonai megszállása állandósult; a franciák visszakapták Elzászt / Lotaringiát; a Saar-vidék később Németországhoz került; a Lengyelországban élő németeket kitelepítették).	0–3
	F5 Rögzíti a kép egy lényegi elemét (pl. a berlini falat az emberek / fiatalok kéziszerszámokkal bontották; a kelet-német hatóságok nem avatkoztak be), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a berlini fal összeomlása a kétpólusú világ / szovjet rendszer összeomlását jelképezte / megnyitotta az utat a két Németország egyesítéséhez; a fal eredetileg a szökések megakadályozására építette az NDK; a fal összeomlása véget vetett az NDK kommunista diktatúrájának; az NDK már nem tudta megakadályozni az újraegyesülést).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy tényt a Német Császárság születésével kapcsolatban (pl. Poroszország egyesítette; a kisméretű egység valósult meg; Versailles-ban kiáltották ki; az új állam megszerezte Elzászt / Lotaringiát), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. Németország Európa egyik legfejlettebb / legnagyobb kiterjedésű állama lett; Ausztria / Habsburg Birodalom nélkül valósult meg; ezen területek elvétele táplálta a francia reváns-politikát).	0–3

	E2 Rögzíti, hogy Hitler megvalósította az Anschlusst / egyesítette Németországot és Ausztriát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Hitler katonai nyomást helyezett az osztrák kancellára; a kikényszerített népszavazás előtt bevonult Ausztriába; az osztrák lakosság jelentős része ünnepelte a két ország egyesülését; ezzel mindkét ország megszegte az első világháborút lezáró békeszerződését).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Csehszlovákia egy része / Csehország német megszállás alá került, és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. Hitler területszerzését etnikai / ideológiai okokkal indokolta; Hitler terjeszkedését a Szudéta-vidéken olasz, brit és francia jóváhagyással hajtotta végre / a müncheni szerződés következtében hajtotta végre; Hitler kiterjesztette a befolyását Közép-Európára; keleti terjeszkedését a szovjetekkel szembeni felkészüléssel indokolta; Csehszlovákia felszámolásával a saját maga által kötött müncheni szerződést is felrúgta).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy Németországban két német állam jött létre / megalakult az NSZK és az NDK a második világháború után, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Németország a négy nagyhatalom megszállása alá került; nem született békeszerződés Németországgal a háború után; mindkét német állam a megszállási övezetektől alakult ki; Németország rendezetlen helyzete adta a hidegháború kiindulópontját; a szovjetek által megszállt zónában kommunizmus épült ki; a nyugati zónákban érvényesült a demokratikus berendezkedés; a megosztott Németország elvesztette európai nagyhatalmi helyzetét).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. A muhi csata és a mohácsi csata (komplex – összehasonlító)

Szemponatok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a muhi csata és a mohácsi csata előzményeit, menetét és közvetlen következményeit a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a muhi csata időpontját: 1241.	0–2
	T2 Rögzíti a mohácsi csata időpontját: 1526.	0–2
	T3 Rögzít egy térbeli elemet a tatárjárással kapcsolatban (pl. Muhi a Sajó folyónál fekszik, a tatárok három irányból – a Vereckei-hágón át – támadtak, IV. Béla Trauba / Dalmáciába menekült).	0–2
	T4 Rögzít egy térbeli elemet a mohácsi csatával kapcsolatban (pl. Mohács a Duna mellett fekszik, a török támadás a Duna mentén haladt, a déli végvár vonal már megszűnt, Oszmán Birodalom mérete sokszorosa a magyar államénak).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, báró, szultán hadsereg.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. végvár / végvári rendszer, bandérium, szpáhi, janicsár.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt a forrás alapján (pl. IV. Bélának a kunok felajánlották szolgálataikat a mongolokkal szemben; a kunok a mongolok elől menekültek el), rögzít egy tényt Miksa császár okleveléből (pl. Jagelló Lajost összeházasítják Habsburg Máriával; Lajost Miksa császár a fiává fogadta; Lajos rokonságban állt a lengyel királlyal is), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. IV. Béla ugyan befogadta a kunokat, de a muhi csata előtt Kötöny meggyilkolása miatt a kunok távoztak az országból, míg a házasság ellenére sem kapott Lajos érdemi segítséget a török támadás idején a Habsburgoktól a mohácsi csatában; IV. Béla kunokkal kötött szövetsége vallási és életmódbeli különbségek miatt sok viszályt járt, a Jagelló–Habsburg-szövetség egyben rivalizálás is volt a magyar és a cseh trónért, amely gyengítette a szövetséget; sem IV. Bélának, sem II. Lajosnak nem sikerült megbízható szövetségest találnia a muhi, illetve a mohácsi csata előtt; a kunok befogadása ürügy volt a tatároknak a támadásra, a házassági szerződés pedig nem tántorította el a törököt az ország megtámadásától).	0–4
	F2 Rögzít egy lényegi tényt a muhi csatára való katonai felkészüléssel kapcsolatban (pl. IV. Béla a forrás szerzője szerint késve reagált a tatárok közeledtére; személyesen ellenőrizte / erősítette meg a határvédelmet), rögzít egy lényegi tényt a mohácsi csatára való katonai felkészüléssel kapcsolatban (pl. II. Lajos személyes példával járt elő a hadba vonulás idején; a magyar sereg a király részvétele ellenére sem gyülekezett elég gyorsan), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a források szerint a magyar haderő mindkét esetben lassan	0–4

	gyülekezett / nem ért oda minden seregrész a csatába; mindkét uralkodó személyesen vett részt a harcokban; a tatárok áttörték a gyeplérvonalat, a törökök már évekkel korábban elfoglalták a déli végvárakat).	
	F3 Rögzíti a térkép egy lényegi elemét (pl. a tatárjárás elsősorban Magyarország középső és keleti részein okozott nagy pusztítást; a tatárok a folyó völgyekben pusztítottak; még a Dunántúlra is átjutottak), rögzíti a térkép egy lényegi elemét (pl. a mohácsi csata után a török a Duna völgyét pusztította el / elfoglalta Budát; hamar kivonult az országból; csak a Drávaig rendezkedett be), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a tatárok és a török nem tudták / még nem akarták elfoglalni az országot; a kővárak ellenálltak a tatároknak, míg a törökök a mohácsi csata után nem találkoztak érdemi ellenállással; mindkét esetben az Alföld szenvedte meg a támadásokat; a tatároknak később sem sikerült az ország elfoglalása, a törökök viszont majd az ország harmadát birtokolni fogják; a kivonulás mindkét támadó népet esetén a hódítási módszerük részét képezte; a támadás mindkét esetben nagy népességpusztulással járt).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényegi tényt a tatár támadással kapcsolatban (pl. a támadás három irányból érte az országot; Muhinál a tatár sereg nem volt jelentősen nagyobb a magyarnál), rögzít egy lényegi tényt a török támadással kapcsolatban (pl. a török sereg a Duna mentén támadt; a sereg portyázói megosztották a magyar védelem figyelmét; a török sereg jóval nagyobb volt a magyarnál), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét esetben jobban szervezett hadsereggel találkozott a magyar sereg; a magyar sereget mindkét esetben lovagi hadviselés jellemezte; a vármegyék csapatainak összeszedése sok időbe telt; a magyar határvédelmet a tatárok áttörték a Vereckei-hágónál / Erdélyben, míg a támadó törökök elfoglalták Péterváradot / ellenállás nélkül keltek át a Dráván).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy a muhi csatát a magyar sereg elvesztette, rögzíti, hogy a mohácsi csatát a magyar sereg elvesztette, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a muhi csatában a tatárok nomád harcmodora, míg a mohácsi csatában a török tüzfegyverek / janicsárok fölénye érvényesült; a muhi csatát a tatár sereg sikeres Sajón való átkelése / átkaroló hadművelete döntötte el, míg a mohácsi csatát a törökök számbeli fölénye döntötte el; Muhinál a magyar taktika a szekérvárra / védekezésre épült, míg Mohácsnál a magyar haderő támadólag lépett fel; a tatárok és a törökök is súlyos veszteségeket szenvedtek a csatákban; Muhinál arányaiban kisebb volt a magyar sereg vesztesége, mint Mohácsnál).	0–4
	E3 Rögzít egy lényegi tényt IV. Béla szerepéről (pl. jelentős hibákat követett el a muhi csatában; a csatából sikerült elmenekülnie), rögzít egy lényegi tényt II. Lajos szerepéről (pl. a csatában bátran vett részt, de lényegében nem ő irányította; menekülés közben életét vesztette), és ezzel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. IV. Béla folyamatosan	0–4

	szervezte az ellenállást / új szövetségeket próbált bevonni, míg II. Lajos halála után trónharcok vették kezdetüket / a Habsburgok a magyar trón megszerzésére törtek; IV. Béla újjáépítette az országot, míg II. Lajos halála után a királyi / központi hatalom szétesett; IV. Béla megvédte az országot a tatárok újabb támadásától, Lajos halála után az ország egy része török uralom alá került).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

2. <https://www.ferencesek.hu/uploads/wordpress>

Szent Benedek Regulája Bencés Kiadó, 2022.

https://www.tortenelemtanarok.hu/media/uploads/Tortenelem_ereztsegi/Kozep/k_tort_11okt_fl.pdf

Középkori egyetemes szöveggyűjtemény. Szerkesztő: Sz. Jónás Ilona. Osiris, Budapest, 1999. A templomos rend alapítása.

3. Száray Miklós: Történelem II. NT-14225

4. https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10_nat2020/lecke_01_002

2017. májusi középszintű érettségi

5. Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Simonkay–Tamásiné: Történelem 10. IT-142

<http://www.okeonga.hu/documents/om/pvallvizsg.pdf>

6. https://www.nkp.hu/tankonyv/foldrajz_9_nat2020/lecke_06_001

7. 1848. évi V. törvénycikk. <https://net.jogtar.hu/>

8. Sztálin beszéde, 1931. (Megjelent: Pravda, 1931. február 5.)

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatasi/tanulmanyi_versenyek/oktv/oktv2017_2018_2ford/tort_flap2f_oktv_1718.pdf

https://www.macmillanhighered.com/BrainHoney/Resource/6696/digital_first_content/trunk/test/mckaywest11e/mckaywest11e_ch27_11.html

Sztálin távirata, 1930. Idézi: Hosszú Gyula: A század fele 1914–1945. Budapest, AKG Kiadó, 1996.

Szovjet plakát, 1930

<https://www.agefotostock.com/age/en/details-photo/a-propaganda-poster-from-1930-for-the-completion-of-the-five-year-plan-in-four-years-and-in-black-against-religion/UIG-975-05-SOV-C-001>

9. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 1924. évi 9000. számú rendelete az 1921. évi LIII. tc. /testnevelési törvény/ végrehajtásáról. A Belügyminisztérium 1924. évi 124 000. számú rendelete a Levente Egyesületek létrehozásáról, az 1921. évi LIII. tc. /testnevelési törvény/ végrehajtásáról. A m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter 1924. évi 52.000. számú rendelete, a 9.000/1924. V. K. M. sz. rendelet kiegészítéséről)

https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1924/?pg=488&layout=s&query=testnevel%C3%A9si%20bi%20zotts%C3%A1g Utasítás a középiskolai földrajz tantervhez, 1927. Idézi: Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Budapest, Osiris Kiadó, 2003.

10. <https://szabadfold.hu/hazai-elet/uzleti-titkok-a-gumigyar-korul-199857/>

11. valasztasiroplap.hu

Politikai plakátok 1945–1948. Összeállították: Szintay Jánosné–Fegyő János, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1970. A XX. század krónikája. Officina Nova, Budapest, 1994. Romsics Ignác: Magyarország története a 20. században, Osiris, Budapest, 1999.

https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_magyarorszag_tortenete/ch04s02.html

<https://i.pinimg.com/>

13. Owen Chadwick: A reformáció. Osiris, Budapest, 2003. Institute for European History, Mainz. A. Kunz, 2007. Joachim Robert Moeschl

14. <https://www.economicshelp.org/blog/76/economics/wall-street-crash-1929/>

<https://www.macrotrends.net/2484/dow-jones-crash-1929-bear-market>

15. Képes krónika, 14. század. Fordító: Geréb László. <https://mek.oszk.hu/10600/10642/10642.htm>

Szent László király legendája, 1192 után. Fordító: Kurcz Ágnes.

http://sermones.elte.hu/szovegkiadasok/magyarul/madasszgy/index.php?file=059_064_Laszlo_legenda

Szent László király dekrétumainak első könyve. Corpus Juris Hungarici, Magyar Törvénytár (1000–1526)

<https://mek.oszk.hu/01300/01396/html/01.htm>

16. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=92500026.TVI&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D48>

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=92400004.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D39>

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=92400005.TVI&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D48>

17. Punch Magazin 1919. 06. 18. GROTIUS - Tudományos folyóirat

Holokauszt Enciklopédia (ushmm.org), wikimedia.org, slidetodoc.com

18. Rogerius mester Siralmas éneke: sermones.elte.hu - Szöveggyűjtemény

Tringli István: Mohács felé 1490–1526. In: Magyarország története (főszerk. Romsics Ignác), Kossuth Kiadó, Budapest, 2009. Tamás spatatói főesperes művét idézi: Tatárjárás. (Szerk: Nagy Balázs). Osiris, Budapest, 2003.

Brodarics István históriája a mohácsi vészről. Budapest, Magyar Könyvtár, Lampel Róbert, 1903. okostankonyv.nkp.uni-eszterhazy.hu